

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยนับเป็นแหล่งผลิตผลไม้เมืองร้อนที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกเพราะทำเลที่ตั้งและสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกผลไม้หลากหลายประเภท เช่น ทุเรียน มะม่วง ลำไย กล้วยหอม มะพร้าว ฯลฯ ซึ่งผลไม้ไทยมักจะได้รับคามนิยมอย่างแพร่หลายในตลาดโลก อย่างไรก็ตามเกษตรกรไทยยังต้องอาศัยและพึ่งพาธรรมชาติ ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ จึงส่งผลให้ราคาผลไม้ผันแปรไปตามฤดูกาล ในบางปีหรือบางช่วงที่สภาพอากาศเอื้ออำนวยปริมาณผลผลิตโดยเฉพาะในช่วงต้นฤดูจะมีมากเกินไปจนเกิดความต้องการของตลาดทำให้ราคาตกต่ำจึงส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรโดยตรง นอกจากนี้ผลจากสภาวะเศรษฐกิจถดถอย ยังทำให้กำลังซื้อของประชากรในประเทศลดลง ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรโดยตรงและยังมีผลต่อเนื่องต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอีกด้วย ธุรกิจส่งออกจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้นักธุรกิจผู้ประกอบการในประเทศสามารถอยู่รอดได้ เนื่องจากยังมีประเทศผู้ซื้อจำนวนมากที่มีความต้องการซื้อสินค้าที่ผลิตจากไทย โดยเฉพาะสินค้าประเภทผลไม้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม การส่งออกผลไม้ถึงแม้จะมีผู้ต้องการซื้อที่แน่นอน แต่ก็ยังคงมีปัญหาหนานับประการที่เป็นอุปสรรคทางการส่งออก เช่น ด้านระบบการตลาดเรื่องการขาดผู้แทนกระจายสินค้าในต่างประเทศ ด้านการขนส่งด้านการบริการการส่งออกของภาครัฐ คุณภาพของสินค้าภายใต้กรอบกติการะบบการค้าเสรี มาตรการหลักของประเทศคู่ค้าเพื่อกีดกันทางการค้าทั้งในรูปภาษีและมิใช่ภาษี ฯลฯ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนกรณีปัญหาการเปิดตลาดส่งออกผลไม้ไทยในต่างประเทศ เช่น ทุเรียนซึ่งมีตลาดการส่งออกที่สำคัญอยู่ที่ประเทศจีน ปัญหาที่ผู้ส่งออกทุเรียนไทยประสบอยู่คือการไม่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคต่างชาติเนื่องจากผู้ประกอบการไทย มักจะส่งทุเรียนอ่อนออกจำหน่าย ปัญหาในเรื่องการขนส่งที่ไม่สามารถส่งสินค้าได้ตรงตามเวลา และที่สำคัญคือปัญหาการขาดผู้กระจายสินค้าในประเทศจีน ทำให้ทุเรียนที่ส่งไปยังประเทศจีนนั้นไม่ถูกส่งต่อไปยังมณฑลอื่น ซึ่งทำให้มูลค่าการส่งออกไม่ขยายตัวเท่าที่ควร

ประเทศจีนในสภาวะเศรษฐกิจโลกปัจจุบันนี้ นับว่ามีอัตราการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจสูงอย่างต่อเนื่องและมั่นคงที่สุด ในขณะที่หลายประเทศกำลังเผชิญผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงจากภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัวลง แต่ประเทศจีนกลับได้รับผลกระทบน้อยและยังมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจขยายตัวอยู่ในเกณฑ์ดี อย่างไรก็ตาม หลังจากเหตุการณ์ก่อการร้ายเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 จีนเกรงว่าในระยะยาวก็อาจได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก

เช่นกัน รัฐบาลจึงปรับนโยบายเศรษฐกิจโดยเน้นมาตรการต่าง ๆ ที่เร่งรัดปฏิรูปการส่งออก ที่สำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนให้ภาคเอกชนประกอบธุรกิจการส่งออก แสวงหาตลาดใหม่ที่จะลดการพึ่งพาสหรัฐอเมริกา ปรับปรุงระบบธุรกิจทั้งภายในประเทศและต่างประเทศให้เป็นสากลมากขึ้น โดยฐานะทางเศรษฐกิจและการเมืองของจีนในปัจจุบันก็ได้เปรียบอยู่แล้วเพราะจีนได้ผ่านการพิจารณาเข้าเป็นสมาชิก WTO องค์การการค้าโลก (WORLD TRADE ORGANIZATION) อย่างเป็นทางการแล้ว มีอัตราการขยายตัวของความต้องการบริโภคภายในประเทศสูง ได้รับการลงทุนจากต่างประเทศสูง มีต้นทุนการผลิตสินค้าต่ำและจีนยังมีทรัพยากรธรรมชาติและวัตถุดิบอุดมสมบูรณ์ การปรับนโยบายนี้ได้เสริมความแข็งแกร่งให้กับจีนมากยิ่งขึ้น ผู้ผลิต ผู้ส่งออกจำเป็นต้องรีบสร้างความสามารถในการแข่งขันโดยเน้นการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพโดยใช้เทคโนโลยี หลังจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO ความต้องการนำเข้าสินค้ายิ่งทวีมากขึ้นกว่าเดิม สินค้าส่งออกไทยโดยเฉพาะสินค้าภาคเกษตร เช่น มันสำปะหลัง ยางพารา ผลไม้สด (ทุเรียน มะม่วง ลำไย ส้มโอ มังคุด ฯลฯ) ยังคงมีศักยภาพในจีนอย่างมาก

ผลไม้เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย โดยผลไม้สามารถทำรายได้เข้าประเทศปีละหลายพันล้านบาท และผลไม้ไทยยังเป็นที่นิยมบริโภคกันทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ ความต้องการบริโภคผลไม้ในวันจะเพิ่มสูงขึ้น เนื่องมาจากสาเหตุหลักคือจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นและความสนใจในสุขภาพก็มีมากขึ้นด้วย ในการผลิตผลไม้ถือได้ว่าไทยเป็นประเทศที่มีสภาพพื้นที่และภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการผลิตผลไม้เมืองร้อนหลากหลายชนิด ตั้งแต่ภาคเหนือจนถึงภาคใต้ ส่วนฤดูกาลให้ผลผลิตผลไม้แต่ละชนิดก็ยังคงแตกต่างกันไปในแต่ละสภาพพื้นที่ของแต่ละภาค จึงเป็นข้อดีประการหนึ่งที่ส่งผลให้ไทยมีผลไม้หลากหลายชนิดหมุนเวียนออกสู่ตลาดตลอดทั้งปี แหล่งนำเข้าผลไม้ไทยที่สำคัญของจีนอยู่ในเขตมณฑลกว่างดุง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดขายส่งผลไม้หนานไห่ ซึ่งเป็นตลาดนำเข้าผลไม้ที่ใหญ่ที่สุดของจีน โดยผู้นำเข้าผลไม้ของจีนจะมีตัวแทนรับซื้อร่วมทุนกับฝ่ายไทยในการรวบรวมผลไม้ไทยก่อนส่งมายังจีน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการส่งผ่านทางฮ่องกง

การค้าผลไม้สดระหว่างไทยและจีนค่อนข้างมีการแบ่งแยกตลาดที่ชัดเจน กล่าวคือ ประเทศไทยส่วนใหญ่มีการผลิตผลไม้เมืองร้อน จึงมีการส่งออกผลไม้เมืองร้อนเป็นหลัก เช่น ลำไย ทุเรียน เงาะ มังคุด ลิ้นจี่ และฝรั่ง ในขณะที่ประเทศจีนส่วนใหญ่ก็มีการผลิตผลไม้เมืองหนาว ซึ่งมีการผลิตผลไม้เมืองร้อนแต่ก็ยังไม่มากนักในปัจจุบัน จีนจึงส่งออกผลไม้เมืองหนาวเป็นหลัก อาทิเช่น แอปเปิล แพร์ เป็นต้น ดังนั้นในอุตสาหกรรมผลไม้จึงอาจกล่าวได้ว่าไทยและจีนมีลักษณะเป็นคู่ค้ากันมากกว่าคู่แข่ง

ในการส่งออกผลไม้ของไทยไปยังจีนภายหลังจีนเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกจะมีการลดอัตราภาษีศุลกากร ซึ่งการลดภาษียังคงจะทำให้ตลาดผลไม้สดในจีนมีการขยายตัวมากขึ้น เนื่องจากการที่ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าเหล่านี้ได้ในราคาที่ถูกลงถือเป็นโอกาสดีที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้บริโภคกลุ่มใหม่ ซึ่งยังไม่รู้จักผลไม้ไทยเหล่านี้มีความกล้าลองมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ การที่จีนเข้า

เป็นสมาชิกขององค์กรการค้าโลกน่าจะทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของจีนดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลทางอ้อมต่อการค้าผลไม้ด้วย จึงน่าจะทำให้อุตสาหกรรมผลไม้เติบโตขึ้นตามไปด้วยทั้งจากการซื้อเพื่อการบริโภคเอง และการซื้อให้เป็นของขวัญในเทศกาลต่าง ๆ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ธุรกิจส่งออกทุเรียนไปจำหน่ายยังประเทศจีนจึงเป็นธุรกิจที่น่าสนใจศึกษา เพื่อวิเคราะห์ถึงโอกาส ความเป็นไปได้ทางการตลาดและธุรกิจ และปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีส่วนช่วยในการดำเนินธุรกิจนี้ให้ประสบความสำเร็จหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจนี้

ตารางที่ 1-1 การค้าผักและผลไม้ของไทยกับจีน (กรมศุลกากร, 2547)

มูลค่า(ล้านบาท)	ต.ค.45-มิ.ย. 46	ต.ค.46-มิ.ย. 47	% เปลี่ยนแปลง
การส่งออก	5,198.6	7,993.7	+53.8
การนำเข้า	1,405.8	3,535.1	+151.5
ดุลการค้า	3,792.8	4,458.6	+17.6
มูลค่าการค้ารวม	6,604.4	11,528.8	+74.6

ตารางที่ 1-2 การค้าผักและผลไม้ของไทยกับจีน ตุลาคม 2546- มิถุนายน 2547 (กรมศุลกากร, 2547)
(หน่วย:ล้านบาท)

ประเภท	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	การค้ารวม
ผัก	5,552.8	969.5	4,583.3	6,522.3
%เปลี่ยนแปลง	+45.0	+179.9	+31.6	+56.2
ผลไม้	2,440.9	2,565.6	-124.7	5,006.5
%เปลี่ยนแปลง	+78.2	+142.2	-140.1	+106.1
รวม	7,993.7	3,535.1	4,458.6	11,528.8
%เปลี่ยนแปลง	+53.8	+151.5	+17.6	+74.6

หมายเหตุ: % เปลี่ยนแปลงเทียบกับระยะเดียวกันของปีก่อน

ตารางที่ 1-3 การส่งออกผักและผลไม้ของไทยไปจีน (กรมศุลกากร, 2547)

หน่วย : ล้านบาท

ประเภท	ต.ค.45-มิ.ย.46	ต.ค.46-มิ.ย.47	% เปลี่ยนแปลง
ผัก – มันสำปะหลัง	3,816.4	5,540.0	+45.2
- อื่น ๆ	12.2	12.8	+5.0
รวมผัก	3,828.6	5,552.8	+45.0
ผลไม้ – ลำไย	1,185.7	1,702.7	+43.6
- ทูเรียน	1.7	358.3	+20,608.1
- มังคุด	7.3	135.8	+1,757.7
- ลิ้นจี่	1.9	53.1	+2,667.2
- กล้วย	25.6	32.1	+25.7
- สับปะรด	28.9	27.0	-6.6
- มะละกอ	23.9	13.7	-42.8
- ส้มโอ	16.7	11.1	-33.6
- มะม่วง	1.6	4.5	+181.3
- เงาะ	0.1	0.1	0.0
- ส้มเขียวหวาน	0.7	0.0	-100.0
- อื่น ๆ	75.9	102.5	+35.0
รวมผลไม้	1,370.0	2,440.9	+78.2
รวมผักและผลไม้	5,198.6	7,993.7	+53.8

ตารางที่ 1-4 ราคาส่งออกผักผลไม้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2547)

ราคา(บาท/กก.)	2545/46	2546/47	%เปลี่ยนแปลง
กระเทียมแห้ง	25.64	18.37	-28.3
หอมหัวใหญ่	8.20	1.59	-80.6
หอมแดง	18.33	9.00	-50.9
สั้มเขียวหวาน	17.75	11.65	-34.4
ลำไย	12.19	10.00	-18.0
เงาะ	10.28	6.91	-32.8
ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง	19.66	15.20	-22.7
มังคุด	22.64	15.73	-30.5
ลิ้นจี่	17.21	9.19	-46.6
สับปะรด	3.99	4.57	14.5

หมายเหตุ: เป็นราคาส่งออกจากกรมศุลกากร

ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้จัดทำได้สังเกตเห็นว่าธุรกิจส่งออกทุเรียนไปจำหน่ายไปยังประเทศจีนนั้น มีแนวโน้มขยายตัวและมีศักยภาพทางการตลาดในอนาคต จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษารูทีนี้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงขั้นตอนการเปิดดำเนินการส่งออกทุเรียนไปจำหน่ายยังประเทศจีน
2. เพื่อศึกษาโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจที่เป็นอยู่ปัจจุบัน
3. เพื่อจัดทำแผนธุรกิจของการส่งออกทุเรียนไปจำหน่ายยังประเทศจีน

ขอบเขตการศึกษา

การจัดทำแผนธุรกิจนี้ประกอบด้วย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ซึ่งจะเกี่ยวกับวิธีการทำแผนธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ โดยมี การกำหนดเป้าหมายทางการตลาด การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ การกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินธุรกิจ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค การเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม

กับธุรกิจการส่งออกทุเรียนไปจำหน่ายยังประเทศจีน การวางตำแหน่งของบริษัท Thai Fresh Fruit เพื่อให้ได้เปรียบทางการแข่งขัน การกำหนดกลยุทธ์และกิจกรรมทางการตลาดของบริษัทฯ ที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การจัดทำโครงสร้างองค์กรและการจัดทำงบการเงินเพื่อความสะดวกในการควบคุมและการวางแผนการจัดการและการดำเนินงาน เพื่อเป็นระเบียบวิธีปฏิบัติในการดำเนินธุรกิจส่งออกทุเรียนไปจำหน่ายยังประเทศจีน

ประโยชน์ของการศึกษา

1. ทราบถึงสภาพตลาด จุดแข็ง จุดอ่อน การทำธุรกิจส่งออกผลไม้จากไทย จำหน่ายไปยังประเทศจีน
2. ทราบถึงกลยุทธ์ในการส่งออกผลไม้ทุเรียนไทย ที่ประสบความสำเร็จ
3. สามารถจัดทำแผนธุรกิจส่งออกทุเรียนไปจำหน่ายยังประเทศจีนได้

วิธีการศึกษา

ศึกษาโดยใช้วิธีบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) จากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่ออธิบายถึงโครงสร้างทั่วไปของธุรกิจส่งออกทุเรียนจำหน่ายไปยังประเทศจีนในปัจจุบัน พร้อมทั้งศึกษาและวิเคราะห์โอกาสทางการตลาด รวมถึงเทคนิคและกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจส่งออกทุเรียนโดยมีกรอบแนวคิดทางการศึกษา

ทฤษฎีทางการตลาดมีบทบาทสำคัญในการศึกษาค้นคว้าโดยเน้นไปที่การทำธุรกิจ SMEs ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินธุรกิจ ส่วนผสมทางการตลาดก็มีส่วนจำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของธุรกิจ กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินธุรกิจส่งออก

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาธุรกิจส่งออก ผู้จัดทำได้ศึกษาค้นคว้าใคร่ขอกำหนดคำนิยามที่จะใช้ในการอธิบายความหมายต่าง ๆ โดยมีคำนิยามที่สำคัญดังต่อไปนี้

HACCP หมายถึง Hazard Analysis and Critical Control Point หรือระบบวิเคราะห์และควบคุมจุดวิกฤติอันตราย ในปัจจุบันระบบนี้ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศถึงประสิทธิภาพการประกันความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์อาหารเนื่องจากระบบ HACCP โดยการควบคุมขั้นตอนการผลิต ณ จุดอันตราย ตลอดจนกระบวนการผลิต

GMP หมายถึง Good Manufacturing Practice หรือหลักการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิต ใช้เป็นมาตรฐานในการผลิตอาหารให้ได้คุณภาพที่ดี และสามารถเข้าใจ และปรับใช้ได้ง่าย กับอุตสาหกรรมหลากหลายรูปแบบ

CIQ คือ ใบอนุญาตนำเข้า ซึ่งออกโดยหน่วยงาน Enter-Exit Inspection and Quarantine Bureau (CIQ) ที่ประจำอยู่ ณ เมืองท่านำเข้าของจีน โดยใช้เวลาดำเนินการประมาณ 45 วันทำการ

L/C หมายถึง LETTER OF CREDIT เป็นการชำระค่าสินค้าผ่านธนาคารวิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เพราะเป็นวิธีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เพราะเป็นวิธีเดียวที่มีหลักฐานพอที่จะเชื่อถือได้ว่า ผู้ขายสินค้าจะได้รับเงินค่าสินค้า เมื่อได้ส่งมอบสินค้าลงเรือ และผู้ซื้อสินค้าจะได้สินค้าเมื่อจ่ายเงินเรียบร้อยแล้ว

TISTR 2002 เป็นหลักการมาจากมาตรฐานระบบบริหารงานคุณภาพ มอก. หรือ ISO 9000 ซึ่งมีข้อกำหนดโดยเน้นความสำคัญที่การประเมินคุณภาพชาวสวนและการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานหลังการเก็บเกี่ยว